

- розмір та структура ринку;
- ціноутворення та цінова еластичність.

7. Інноваційний потенціал. Здатність підприємства до інновацій є одним з ключових чинників, що визначають його позицію в конкурентному середовищі.

8. Екологічні умови:

- законодавчі вимоги щодо екології;
- суспільний інтерес до сталого розвитку стимулює конкуренцію в напрямку екологічно чистих технологій та продуктів.

Усі ці умови разом утворюють складний комплекс, що визначає особливості формування конкурентного середовища в тій чи іншій галузі або національному ринку. Ефективність управління підприємством багато в чому залежить від здатності керівників правильно ідентифікувати ці умови та адаптувати стратегію розвитку підприємства відповідно до них.

Формування конкурентного середовища є складним процесом, що залежить від взаємодії багатьох чинників. Економічні, політичні, соціальні, технологічні та інші чинники визначають умови, в яких підприємства діють і конкурують між собою. Розуміння цих чинників і вміння адаптуватися до змін у середовищі є ключовими для забезпечення конкурентоспроможності підприємства. Як підкреслюють провідні фахівці-економісти, успіх у конкурентному середовищі вимагає комплексного підходу, що враховує всі аспекти, що впливають на ринок.

#### **Інформаційні джерела:**

1. Porter M.E. Competitive Strategy: Techniques for Analyzing Industries and Competitors, 1980.
2. Kotler Philip. Marketing Management: Analysis, Planning, Implementation and Control. 1997.
3. Christensen, Clayton M. The innovator's prescription: a disruptive solution for health care, New York, USA. 2008.

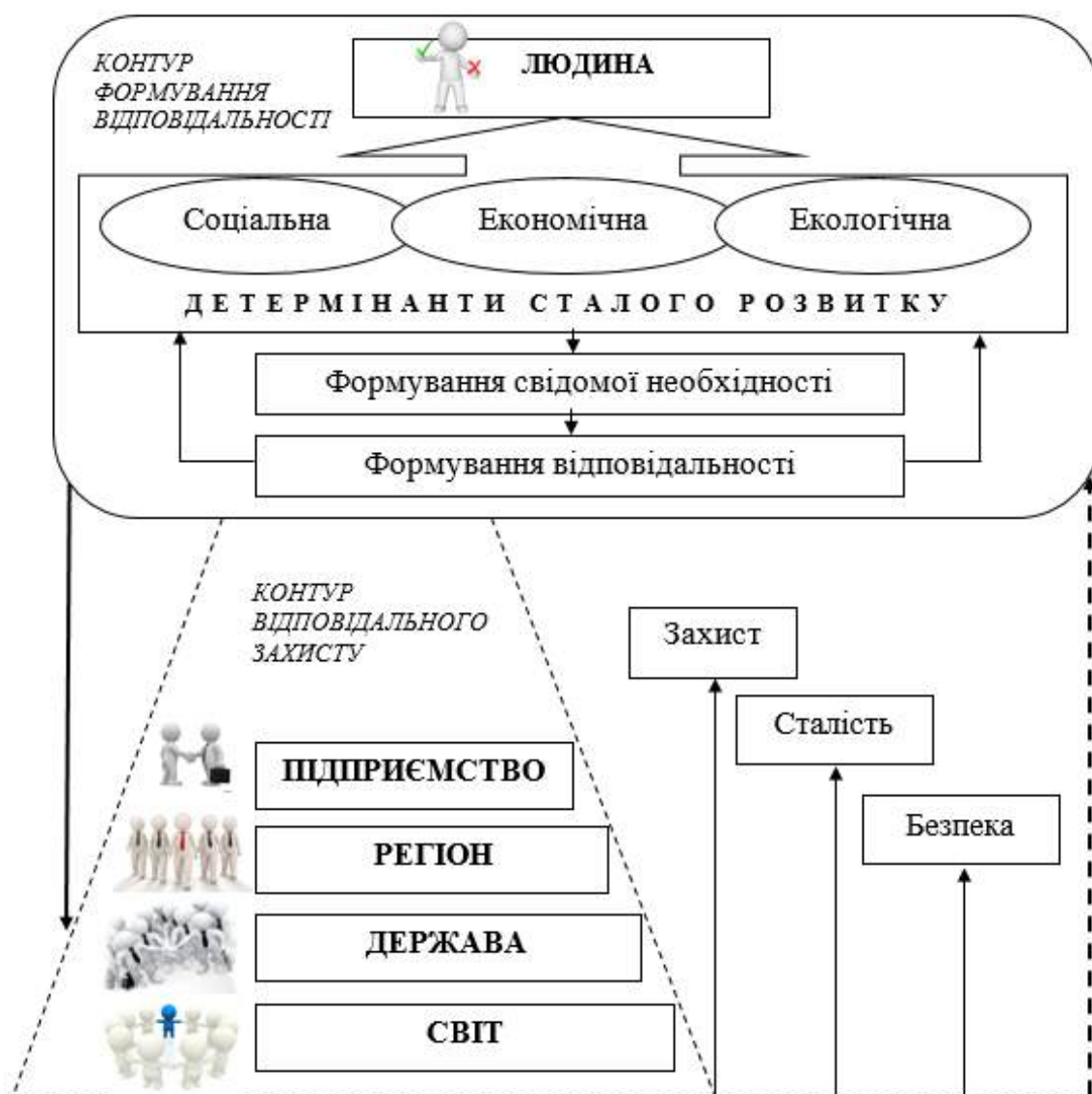
## **ВИМОГИ ДО КОНЦЕПТУАЛЬНОГО КОНТЕНТУ ЕКОНОМІЧНОГО МЕХАНІЗМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА ТОРГІВЛІ**

**Ставерська Т.О.**, канд. екон. наук, доц.  
*Державний біотехнологічний університет*

Із глобальної точки зору концепція сталого розвитку вважається панівною ідеологією ХХІ століття, що пояснюється усвідомленням світовою спільнотою необхідності забезпечити узгодження інтересів сучасності й майбутнього таким чином, щоб економічне зростання здійснювалося на раціональних засадах, з урахуванням принципової обмеженості наявних ресурсів і важливості гармонізації зв'язків між економічною, соціальною й екологічною системами [1, с. 13].

У своїй еволюції концепція сталого розвитку постійно змінюється з одночасною трансформацією її трактування, взаємодією детермінант і

вдосконаленням розуміння раціонального співіснування людини й навколишнього середовища [2, с. 72]. Дослідження різних теоретичних підходів до концепції сталого розвитку та практичних аспектів її впровадження довело, що в основі концепції та її ефективного функціонування полягає ідея «свідомої необхідності», яка базується на необхідності розуміння кожною людиною своєї ролі «базової клітинки» в єдиному організмі навколишнього середовища. Саме формування усвідомлення існування людства за принципами сталого розвитку може стати підґрунтям для формування СЕЕ відповідальності, що як зворотній зв'язок забезпечить СЕЕ захист, сталість і безпеку з боку ієрархії людських формацій (рис. 1).



**Рис. 1. Формування ідеології сталого розвитку**

Ураховуючи характер «панівної ідеології» сталого розвитку, концептуалізація належить до його основоположних понять, що має відбивати концепти формування свідомої необхідності сталого розвитку, цілі, умови та механізми його забезпечення. Концептуалізація має відбивати теоретичний базис контентів когнітивного формування економічного механізму

забезпечення сталого розвитку підприємств торгівлі, зокрема мету, принципи, суб'єктність, пріоритетні завдання, стратегічні інтенти, методи їх досягнення та компоненти забезпечення. Відповідно, основні контенти концептуалізації формування економічного механізму забезпечення сталого розвитку підприємств торгівлі полягають у такому:

1. Сталий розвиток підприємства являє собою процес синергії раціонального використання економічних, матеріальних, трудових та інших ресурсів із системою управлінських заходів, спрямованих на забезпечення еколого-економічної безпеки та соціального захисту за умов дотримання принципів економічної обґрунтованості, доцільності, адаптивності, економічної сталості та СЕЕ відповідальності, що визначає основну мету концепції.

2. Забезпечення сталого розвитку підприємств торгівлі має ґрунтуватися на галузевому ієрархічному структуруванні рівнів фінансово-економічних відносин [2], згідно з яким підприємство є однією базових ланок послідовного розвитку «підприємство → галузь → регіон → держава». Основним інструментом забезпечення сталого розвитку є синергія концептуальних принципів сталого розвитку, системного аналізу детермінант, ефективних важелів та методів реалізації Концепцій сталого розвитку України / регіону / галузі / підприємства торгівлі.

3. Для підприємства торгівлі більш змістовним є критеріальний розподіл економічної детермінанти на загальноекономічні, еколого-економічні, соціально-економічні та фінансово-економічні компоненти забезпечення сталого розвитку, що, у свою чергу, визначає прийоми й методи оцінювання (індикативне та інтегральне) розвитку.

4. Суб'єкти та об'єкти механізму обумовлюють формування композиційного інституційного забезпечення сталого розвитку підприємства торгівлі, що базується на галузевому ієрархічному структуруванні трансформації правил та традицій поведінки інститутів забезпечення (держава, регіон, адміністративно-територіальні одиниці, виробничий та логістично-постачальницький сектор, споживачі) в контексті формування свідомої необхідності функціонування в умовах, спрямованих на гармонізацію економічного, соціального й екологічного розвитку суспільства.

5. Згідно з постановленою метою формування економічного механізму забезпечення сталого розвитку підприємств торгівлі визначено пріоритетні напрями дії механізму (екологічність і якість товарного асортименту; зростання показників рентабельності, фінансової стійкості, кредитоспроможності; оптимізація логістично-постачальницьких каналів та зменшення транспортних витрат; зміцнення конкурентних позицій підприємства; зростання рівня економічної, екологічної безпеки та соціального захисту) як поточні цільові орієнтири та стратегічні інтенти (переорієнтація підприємства на принципи сталого розвитку; визначення стратегічних цілей; стимулювання динаміки розвитку; збалансованість СЕЕ системи; нарощування потенціалу СЕЕ системи) як перспективні цільові орієнтири концепції.

Таким чином, запропонована концептуальна модель формування економічного механізму забезпечення сталого розвитку підприємства торгівлі,

на відміну від існуючих, базується на синергії детермінант сталого розвитку в гармонійно створеній інституційній композиції, спрямована на забезпечення ефективного функціонування адаптивного компліментарного простору взаємодії підприємства зі стейкхолдерами з метою реалізації пріоритетних та стратегічних СЕЕ інтентів сталого розвитку підприємства.

#### **Інформаційні джерела:**

1. Кузьміна О. С. Аналіз підходів до трактування поняття «сталий розвиток підприємства». Вісник Хмельницького національного університету. 2015. № 5, т. 1. С. 13–21.
2. Ставерська Т.О. Концептуалізація формування економічного механізму забезпечення сталого розвитку підприємства та торгівлі. Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг. 2019. Вип. 2(30). С. 67-77. URL: <https://repo.btu.kharkov.ua/handle/123456789/2787>
3. Ставерська Т. О. Визначення стратегічних пріоритетів забезпечення сталого розвитку торговельної галузі в умовах кризи. Фінансові механізми антикризового управління: сучасні реалії та стратегічні орієнтири: колективна монографія / За заг. ред. А. С. Крутової. Х. : Видавець Іванченко І. С., 2018. С. 171–183. URL: [https://repo.btu.kharkov.ua/bitstream/123456789/23988/1/staverska\\_vyznachennya\\_strategichnykh\\_priorytetiv\\_zabezpechennya\\_staloho\\_rozvytku\\_2018.pdf](https://repo.btu.kharkov.ua/bitstream/123456789/23988/1/staverska_vyznachennya_strategichnykh_priorytetiv_zabezpechennya_staloho_rozvytku_2018.pdf)

## **ПИТАННЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙНИХ ЕКОСИСТЕМ У ПОВОЄННІЙ ЕКОНОМІЦІ**

**Танцюра В.Л.**

*Лабораторія екосистем відкритих інновацій,  
Київський академічний університет*

Триває повномасштабна агресивна війна Росії проти України, яка призвела до десятків тисяч жертв серед мирного населення та масштабних потоків біженців, кількість яких в Європі є найбільшим після Другої Світової війни. Ці руйнівні процеси нівелюють суспільно-економічні досягнення минулих років, і несуть загрозу існуванню та життєдіяльності територіальних громад не лише в зоні бойових дій або в тимчасовій окупації, а й в усіх регіонах держави. Експерти проекту «Росія заплатить» від Київської школи економіки порахували, що загальні прямі збитки української економіки станом на початок 2024-го року склали 157 млрд доларів. Водночас непрямі втрати підприємств перевищили 13 млрд. доларів. Найбільше пошкоджених та зруйнованих підприємств розташовано у 6 областях: 17% – Київська; 17% – Донецька; 14% – Запорізька; 13% – Харківська; 10% – Луганська; 8% – Миколаївська [1].

В цих важких умовах, вкрай важливого значення набувають питання функціонування та розвитку інноваційних екосистем. Адже при обмежених ресурсах, об'єктивна економічна реальність вказує на те, що саме шляхом розвитку інноваційних екосистем, Україна здатна подолати ці виклики – шляхом активної структурної політики побудови інноваційних екосистем,